

Plenum

Måndag 6.4.2020 kl. 21.00—22.24

3. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och lagen om arbetslöshetskassor

Regeringens proposition RP 38/2020 rd
Utskottets betänkande ShUB 5/2020 rd

Första behandlingen

Talman Matti Vanhanen: Ärende 3 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger social- och hälsovårdsutskottets betänkande ShUB 5/2020 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen.

Utskottets ordförande, ledamot Vehviläinen.

Debatt

21.01 **Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on ottaa työttömyysturvassa huomioon eduskunnan aikaisemmin työlainsäädäntöön hyväksymät muutokset. Työlainsäädännön väliaikaisella muutoksella helpotettiin yritysten toiminnan ja työvoiman sopeuttamista käsillä olevassa poikkeustilanteessa. Tällä esityksellä puolestaan parannetaan työttömyysturvaa tilanteissa, joissa työllistyminen päättyy väliaikaisesti tai kokonaan.

Esityksen taustalla on työmarkkinakeskusjärjestöjen hallitukselle 18.3.2020 tekemä esitys tarvittavista toimista. Nyt käsiteltävät muutokset ovat tärkeitä palkansaajien ja heidän toimeentulonsa kannalta yhteistoimintamenettelyn aikataulujen ja lomautusilmoitusmenettelyn lyhentyessä.

Hallituksen esityksen mukaan työttömyysetuuden viiden päivän omavastuuajalta maksetaan työttömyysetuutta. Lisäksi työttömyyspäivärahan saannin edellytyksenä olevaa palkansaajan työssäoloehto ehdotetaan lyhennettäväksi. Esityksessä ehdotetaan myös, että lomautuksen perusteella maksettava työttömyyspäiväraha ei kuluta työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaikaa. Ehdotettuja muutoksia on tarkoitus soveltaa ajalla 16.3.—6.7.2020.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää esitettyjä muutoksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina ja puoltaa lakimuutosten hyväksymistä muuttamattomina. Valiokunta ehdottaa lisäksi yhtä lausumaa. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Ehdotetut muutokset koskevat sekä lomautettuja että työttömäksi joutuneita lukuun ottamatta työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:ää, jonka mukaan lomautuksen ajalta maksettua työttömyyspäivärahaa ei oteta huomioon laskettaessa työttömyyspäivärahan enimmäisajaa. Säännös ei koske poikkeusolojen vuoksi kokonaan työttömäksi jääneille henkilöille maksettavaa työttömyyspäivärahaa.

Punkt i protokollet PR 51/2020 rd

Perustuslakivaliokunta antoi asiasta lausunnon, jossa se kiinnitti huomiota siihen, että perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännöksen kannalta olisi perusteltua, että 6 luvun 7 §:n sääntely koskisi muitakin kuin laissa tarkoitettuna määräaikana lomautettuja henkilöitä. Perustuslakivaliokunta kuitenkin katsoi, että lomautettujen erilaiselle kohtelulle on perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan perusteita nimenomaan lomautusta koskevan lainsäädännön muutosten vuoksi. Perustuslakivaliokunta piti merkityksellisenä myös sääntelyn määräaikaisuutta.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen mukainen enimmäisajan muutos kohdistuu tarkkarajaisesti siihen lomautettujen joukkoon, jota muun muassa työsopimuslain väliaikaiset muutokset voivat koskea, eikä aseta työttömyysetuuden saajia koronavirus-tilanteen aikana erilaiseen asemaan. Valiokunta ehdottaa työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena. Valiokunta korostaa kuitenkin käsillä olevan tilanteen poikkeuksellisuutta ja toteaa, että työttömien yhdenvertaisen kohtelun tulee olla lähtökohtana normaalioloissa.

Esityksen mukaan valtio vastaa omavastuupäivien poistosta aiheutuvasta työttömyysetuusmenojen kasvusta, joten niiden poistaminen ei lisää Työllisyysrahaston ja työttömyyskassojen etuusmenoja. Omavastuupäivien poistaminen lisää valtion menoja arviolta 106 miljoonalla eurolla. Sen sijaan työttömyyspäivärahan enimmäisajan kulumista ja työssäoloehdon lyhentämistä koskevat muutokset lisäävät työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston etuusmenoja. Työllisyysrahaston vastuulla olevia menoja lisää myös koronavirus-tilanteen vuoksi merkittävästi kasvava työttömyys. Valiokunta pitää tärkeänä, että Työllisyysrahaston maksuvalmius turvataan.

Valiokunta katsoo, että ehdotetut muutokset ovat välttämättömiä lomautettujen ja työttömäksi joutuneiden henkilöiden toimeentulon turvaamiseksi poikkeuksellisin aikana. Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetut muutokset kuormittavat työttömyysetuuden maksajien toimeenpanoa samaan aikaan, kun työmäärä muutenkin kasvaa lisääntyvien hakemuserien vuoksi. Esitettyjen muutosten taannehtivan soveltamisen ja määräaikaisen voimassaolon vuoksi valiokunta korostaa, että säännösten toimeenpanossa on kiinnitettävä erityistä huomiota etuudensaajien neuvontaan ja huolehdittava neuvontapalvelujen riittävydestä.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että etuuskäsittelyä sujuvoitetaan ja työttömyysturvan toimeenpanijoille turvataan riittävät resurssit mahdollisimman nopean käsittelyn mahdollistamiseksi. Valiokunta ehdottaa asiasta seuraavan sisältöistä lausumaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää välittömästi keinoja työttömyysturvaetuksien käsittelyn sujuvoittamiseksi ja varmistaa työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen etuuksien toimeenpanon niin, että etuudet pystytään maksamaan viivytystä." "

21.06 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia valiokunnalle ja valiokunnan puheenjohtajalle asian hyvästä esittelystä ja valiokunnassa tämän asian ripeästä eteenpäinviemisestä.

On tärkeää, että kun täällä on yritysten puolelta helpotettu irtisanomista ja lomautusta, niin sitten toisaalta myös työntekijän puolelta katsotaan tätä omavastuupäivien lyhennystä ja myöskin sitten tätä työssäoloehdotusta ja todellakin sitä, että tämä työttömyyspäiväraha ei kuluttaisi tätä työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaikaa. Nämä ovat tosi tärkeitä parannuksia työntekijän näkökulmasta katsottuna tässä haasteellisessa tilanteessa.

Punkt i protokollet PR 51/2020 rd

Tässä yhteydessä olen tyytyväinen, että valiokunta on myöskin tuolla lausumallaan halunnut kiinnittää huomion siihen epäkohtaan, josta ehkä nyt kaikkein eniten tulee kansalaispalautetta, eliä siihen, että kaikki kassat ovat tällä hetkellä ruuhkautuneita, joten kannustettaisiin mahdollisesti näitten etuuskäsittelijöitten määrän lisäämiseen. Vaikka kassat yrittävät rekrytoida tällä hetkellä lisää työntekijöitä, niin tällaisten hakemussumien purkaminen normaaliaikataulussa voi olla koko lailla vaikeaa. Ymmärsin niin, että valtioneuvoston yleisistunnossa oikeuskanslerikin oli kiinnittänyt huomiota tähän, että perustuslain mukaisesti sosiaaliturvaetuutta ja sen saamista, tässä tapauksessa tämän työttömyysetuuden saamista, ei voi vaarantaa ja näistä määräajoista pitäisi pystyä pitämään kiinni. Sen tähden erityisesti tähän resurssitarpeeseen on tärkeää kiinnittää huomiota.

Nostan esille vielä kolmantena kohtana: Olin hivenen hämmästynyt siitä, että perustuslakivaliokunnan lausuntoon sisältyy eriävä mielipide ja että se on vielä hallituspuolueen kansanedustajan jättämä. Tämä on ehkä tässä talossa aika lailla ainutlaatuista. Jos perustuslakivaliokunnasta on sotenkin yhteydessä tullut yksimielisiä lausuntoja — ja siitä kuitenkin tässä salissa on ollut asiasisällön suhteen erittäin suuria näkemyseroja — niin se, että sitten tässä asiassa tulee hallituspuolueen kansanedustajalta eriävä mielipide, kyllä hivenen herättää kysymyksiä. En tiedä, pystyykö valiokunnan puheenjohtaja tässä yhteydessä valaisemaan — näen myöskin perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan täällä salissa paikan päällä — mitkähän mahtavat olla nämä perustelut. Tiedän, että tähän on sisältynyt tämmöistä problematiikkaa, minkä tässä valiokunnan puheenjohtaja hyvin puheenvuorosaan toi esille, mutta siitä huolimatta pidän tätä todella, todella ainutlaatuisena ja erikoisena tapauksena.

21.09 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys, minkä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen esitteli kattavasti, on osa tätä suurempaa kokonaisuutta, millä nyt vastataan koronaviruksen aiheuttaman taloudellisen ja työllisyyskriisin seuraamuksiin. Pidän erittäin perusteltuna ja järkevänä tässä tilanteessa, että tätä viiden päivän omavastuu-aikaa ei siltä osin noudateta, että myös siltä maksetaan työttömyysetuutta. Näen oikeastaan näin, että tässä on kyse tasapainosta, mitä itse asiassa edustaja Essayah tuossa taisi, jos oikein kuulin ja muistan, myös verrata siihen, että kun toisaalta meillä on tehty yt-lakiin tiettyjä muutoksia, meillä on helpotettu irtisanomismenettelyä ja muuta, niin on täysin perusteltua, että kun nämä toimet käsitellään yhdessä, siellä on myös tällaisia toimia, jotka ovat selvästi palkansaajille suunnattuja, ja siltä osin pidän esitystä tässä tilanteessa kyllä täysin perusteltuna, ja se sopii tähän kokonaisuuteen erittäin hyvin.

Nostan vielä esille tuon Työllisyysrahaston tilanteen, joka itse asiassa oli minusta myös tässä valiokunnan mietinnössä nostettu esille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Työllisyysrahasto joutunee tänä vuonna turvautumaan lainanottoon selvittääkseen näistä työttömyysturvamennoista. Tämä on tietysti hyvinkin merkittävä asia siinä mielessä, että nyt kun lomautettavien määrä on siellä 350 000:ssa ja oikeastaan sen ylikin, niin tämä koko järjestelmän kestävyys on iso ja keskeinen asia, ja luulenpa niin, että kun tässä salissa käsittelemme julkisen talouden kokonaisuutta kehysriihen jälkeen myöhemmin tässä kuussa, niin myös tästä asiasta tullaan varmasti käymään keskustelua.

Mutta, herra puhemies, kaiken kaikkiaan kannatettava esitys. Haluan myös kiinnittää huomiota tähän valiokunnan tekemään lausumaehdotukseen: tämä on asia, mistä varmasti jokainen meistä tässä salissa on saanut paljon palautetta, ja on aivan kriittistä huolehtia siitä, että työttömyysetuuksien käsittely ja maksatus saadaan pidettyä järkevissä aikamääreissä.

Punkt i protokollet PR 51/2020 rd

sä huolimatta siitä, että nyt etuuskien hakijoiden määrä tulee olemaan erittäin poikkeuksellinen tämän kevään aikana.

21.12 **Anu Vehviläinen kesk:** Arvoisa puhemies! Vielä palaan lyhyellä kommentilla tähän toimeenpanoasiaan: Niin kuin me tiedämme, päivä päivältä tämä yt-menettelyjen piirissä olevien joukko on kasvanut ja taitaa todellakin olla 370 000 henkilöä, joka on valtava määrä. Meillä on kaiken kaikkiaan työttömyyskassoja 25 ja sitten Kela, joka huolehtii tietysti sitten työmarkkinatuen ja peruspäivärahan osalta maksatuksista, ja voin sen verran sanoa, että kun kävimme tätä keskustelua valiokunnassa myös sosiaali- ja terveysministeriön edustajan kanssa, niin kyllä he ovat jo tässä vaiheessa totta kai käyneet tästä toimeenpanosta keskustelua nimenomaan näitten työttömyyskassojen kanssa, koska heidän tietävät, minkälaista apua siellä tarvitaan.

Sitten sen haluan todeta, että tässä kohtaa kun tämä kiire ja akuutti tilanne on juuri nyt päällä — se on ihan juuri nyt heti ja heti pääsiäisen jälkeen tulevina viikkoina — niin eivät auta järjestelmämuutokset tai sellaiset, joissa tarvittaisiin koodausta ja tämmöistä monimutkaisempaa järjestelmän parantamista, vaan tarvitaan nopeita, vaikuttavia tekoja. Silloin kun lähete keskustelussa ensimmäisen ja viimeisen kerran tämä hallituksen esitys oli, niin toin esille tämän entisen kollegamme Hannes Mannisen idean, joka on myös tutkittavana sosiaali- ja terveysministeriössä. Entinen kollegamme esitti, voisivatko työnantajat laskea työttömyyskorvauksen enakkoon, eli hän sanoi, että se ei voi olla mitään rakettitiedettä, että laskettaisiin enakkoon, minkä verran sitä korvausta tulisi saada, ja sitten jos ne eivät sattuisi aivan kohdalleen, ne voidaan tasoittaa. Sitten meillä on jo tällä hetkellä tulorekisteri käytettävissä, eli jos työnantaja on, niin kuin pitäisi olla tällä hetkellä, tulorekisterin käyttäjänä, niin ei sekään ole kauhean iso työ laskea sieltä tulorekisteristä suoraan, mitä se noin 60 prosenttia sitten sitä ansiosidonnaista kaiken kaikkiaan on.

Teimme tosiaankin tämän ponnen juuri sen takia, että haluamme, että sosiaali- ja terveysministeriössä tähän haetaan aivan välittömästi ratkaisua. Tämä on asia, joka ei voi jäädä kuukausiksi odottamaan.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen godkände innehållet i lagförslag 1—3 i proposition RP 38/2020 rd enligt betänkandet. Första behandlingen av lagförslagen avslutades.